

П.Г. ПЕРЕРВА, С.В. СУСЛИКОВ, В.О. МАТРОСОВА, І.О. НОВІК**ГЛОБАЛЬНІ ТОРГІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ БІЗНЕС СТРУКТУР**

Стаття обґрунтовує значення дослідження та аналізу глобальних інвестиційних та економічних стратегій, які приймають міжнародні компанії, для розуміння механізмів глобальної економічної інтеграції та міжнародної торгівлі. Стаття демонструє, як міжнародні бізнес-структури формують глобальну торгівельну та інвестиційну політику, впливаючи на економічні системи країн, і підкреслює важливість розробки стратегій для максимізації ефективності та адаптації до змінюваних умов ринку.

У статті доведено, що інтеграція різних ринків та географічних зон через стратегічні альянси та спільні підприємства відіграє ключову роль у розвитку міжнародних компаній, що дозволяє їм ефективно організовувати міжнародну торгівлю, адаптуватися та масштабувати свою діяльність в умовах глобалізації. Розглянуто різні стратегії, які використовуються компаніями для оптимізації глобальних операцій, включаючи вертикальну та горизонтальну інтеграцію, культурну адаптацію, інноваційність і використання переваг глобалізації.

Актуальність теми полягає в зростаючій потребі розуміння того, як міжнародні бізнес-структури можуть сприяти сталому розвитку, а також у впливі глобальних економічних стратегій на стабілізацію та розвиток національних економік. Аналіз міжнародних бізнес-структур дає можливість визначити ключові фактори, що сприяють успіху та вирішенню сучасних економічних викликів на міжнародному рівні.

Стаття надає комплексний погляд на глобальні стратегії і вказує на шляхи їх оптимізації для підвищення конкурентоспроможності міжнародних компаній, а також формує основу для подальших досліджень і розробки політик у сфері міжнародної економіки, торгівлі і бізнесу.

Ключові слова: глобальна економіка, інвестиційні стратегії, торгівельно-економічні стратегії, міжнародні бізнес-структури, організація міжнародної торгівлі, конкуренція

P. PERERVA, S. SUSLIKOV, M. MATROSOVA, I. NOVIK**GLOBAL TRADE AND ECONOMIC, INVESTMENT STRATEGIES IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL BUSINESS STRUCTURE DEVELOPMENT**

The article justifies the importance of researching and analyzing global investment and economic strategies adopted by international companies to understand the mechanisms of global economic integration and international trade. It demonstrates how international business structures shape global trade and investment policies, influencing the economic systems of countries, and emphasizes the importance of developing strategies to maximize efficiency and adapt to changing market conditions.

The article argues that integrating different markets and geographical zones through strategic alliances and joint ventures plays a key role in the development of international companies, allowing them to effectively organize international trade, adapt, and scale their operations in the context of globalization. Various strategies used by companies to optimize global operations are considered, including vertical and horizontal integration, cultural adaptation, innovation, and leveraging the benefits of globalization.

The relevance of the topic lies in the growing need to understand how international business structures can contribute to sustainable development, as well as in the impact of global economic strategies on stabilizing and developing national economies. Analyzing international business structures helps identify key factors contributing to success and addressing current economic challenges at the international level.

The article provides a comprehensive view of global strategies and suggests ways to optimize them to enhance the competitiveness of international companies, serving as a basis for further research and policy development in the field of international economics, trade, and business.

Keywords: global economy, investment strategies, trade and economic strategies, international business structures, organization of international trade, competition

Вступ. В умовах глобалізації міжнародні бізнес-структури стають ключовими факторами економічного розвитку та змін у світовій торгівлі. Важливість розуміння глобальних торгівельно-економічних та інвестиційних стратегій набуває особливого значення у контексті міжнародних бізнес-структур, які впливають на темпи зростання економік, інтеграцію ринків і поширення інновацій. Ці структури сприяють не тільки нарощуванню міжнародного виробництва та інвестицій, але й формують нові моделі ведення бізнесу, що адаптуються до викликів і можливостей сучасного економічного середовища.

Стаття «Глобальні торгівельно-економічні та інвестиційні стратегії в контексті розвитку міжнародних бізнес-структур» пропонує всебічний аналіз впливу міжнародних корпорацій на глобальні економічні процеси. Вона обґрунтовує, яким чином різноманітні стратегії, впроваджувані цими структурами, сприяють організації та розширенню міжнародної торгівлі, залученню інвестицій й технологічному обміну. Також дослідження акцентує увагу на важливості адаптації до регіональних особливостей та потреб, що визначає успіх чи провал

на міжнародній арені.

Аналіз стану питання в галузі глобальних торгівельно-економічних та інвестиційних стратегій в контексті розвитку міжнародних бізнес-структур виявляє декілька ключових напрямів дослідження, які відіграють важливу роль у формуванні сучасної міжнародної економічної системи.

Перше, значний інтерес дослідників спрямований на вплив глобалізації на діяльність транснаціональних компаній (ТНК) та міжнародних бізнес-структур. Розглядаються зміни у стратегіях розширення, інтеграції та конкуренції, які стимулюють глобальну торгівлю та інвестиції. Дослідження фокусуються на тому, як компанії використовують міжнародні ринки для збільшення своєї присутності та впливу.

Друге, актуальним є аналіз стратегій інновацій та технологічного обміну, які сприяють технічному прогресу і поширенню нововведень через кордони. Значна увага приділяється вивченню впливу цифровізації та впровадження штучного інтелекту на діяльність міжнародних бізнес-структур, особливо в контексті їх здатності адаптуватися до швидкозмінних умов ринку.

Третє, обговорюються питання корпоративної

соціальної відповідальності (КСВ) та її вплив на сталий розвиток. Міжнародні компанії все частіше визнають необхідність врахування екологічних та соціальних факторів у своїх стратегіях, що відображає глобальні тренди і зростаючі вимоги споживачів.

Четверте, існує постійна потреба в аналізі регулятивних політик та міждержавних угод, що формують умови міжнародної торгівлі та інвестицій. Дослідження зосереджені на впливі міжнародних норм і правил на оперативну діяльність ТНК та інших бізнес-структур, що мають глобальні інтереси.

Всі ці аспекти взаємопов'язані та взаємозалежні, що створює комплексну картину сучасних викликів і можливостей для міжнародних бізнес-структур у глобалізованому світі. Вивчення та аналіз цих стратегій дають змогу краще зрозуміти динаміку світової економіки та визначити ключові напрямки для подальшого дослідження та розробки політик.

Мета роботи полягає у виявленні особливостей, напрямків, галузевої та регіональної специфіки торговельно-економічної та інвестиційної стратегії в контексті міжнародних бізнес-структур на сучасному етапі розвитку системи глобальних господарських зв'язків.

Аналіз основних досягнень і літератури. Дослідження процесу формування міжнародних бізнес-структур активно розглядається вітчизняними та зарубіжними науковцями з 1980-х років. Особливий інтерес у цьому контексті викликають праці таких вчених як Ігор Ансофф, Джон Даннінг, Чарльз Кіндлбергер, Джеймс Макдональд, Георгій Паркер, Гарольд Перлмуттер, Майкл Портер, Річард Робінсон, Ніколай Абраменко, Дмитро Арутюнов, Анатолій Борзов, Тарас Василевський, Александр Суханов, Надія Сухініна, Андрій Юданов, Алексій Хлутков, Ніна Шашло та багато інших.

Різні аспекти діяльності міжнародних компаній аналізуються в щорічних звітах таких міжнародних організацій, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та Організація економічного співробітництва і розвитку, а також у численних рейтингах, що відстежують тенденції розвитку та вплив міжнародних бізнес-структур як на світовий ринок, так і на світову економіку в цілому. Проте, комплексних робіт, що охоплюють всі аспекти і форми зарубіжного інвестування та торговельно-економічних стратегій в контексті розвитку міжнародних бізнес-структур, досі представлено недостатньо.

Викладення основного матеріалу дослідження. Транснаціональні компанії (ТНК) становлять основу фінансово-інвестиційної взаємодії суб'єктів у світовій економіці, тому глобалізація змінила розуміння того, що таке ТНК та яка їх класифікація. Однак, пізніше з'явилося поняття міжнародних бізнес-структур (МБС), що відображає більш широкий спектр взаємодій у глобальному економічному просторі.

Відзначається, що транснаціональні компанії виступають як катализатори розвитку, трансформації та підвищення ефективності національних економік, стаючи центрами світової економічної активності в областях виробництва, торгівлі, інвестицій та

інновацій. Це підкреслює важливість детального аналізу еволюції та діяльності ТНК та МБС.

Міжнародні дослідники, такі як Чарльз Кіндлбергер, акцентують на монополістичних аспектах таких компаній, підкреслюючи необхідність їх експансії за межі національних ринків для зміцнення монополій. Американські економісти Джеймс Макдональд і Георгій Паркер визначають компанію як транснаціональну, якщо вона інвестує щонайменше 20% свого капіталу в зарубіжні філії, що сприяє її глобальній орієнтації.

Гарольд Перлмуттер вказує, що визначальним для ТНК є глобальний рівень їхнього менеджменту.

Річард Робінсон додає, що зарубіжна діяльність компанії має відповідати діяльності головної корпорації.

Українські вчені, як Андрій Юданов, вважають ТНК, що включають зарубіжні підрозділи, ключовими у формуванні глобальної економіки. Ці компанії розглядаються як елементи однієї стратегії для досягнення стабільності в умовах глобальних та національних викликів.

Термін «міжнародна бізнес-структура» відноситься до організаційної форми, яка дозволяє компанії ефективно вести діяльність на міжнародному ринку. [1]

У контексті міжнародних бізнес-структур, компанія може мати різні рівні міжнародної присутності та залежності від обсягів інвестицій та розвитку на міжнародному ринку та мати різні види організаційних структур:

1. Експортно-імпортна компанія, тобто компанія, яка займається експортом своїх товарів за межі країни або імпортом товарів для продажу на внутрішньому ринку. Nike, Inc. є прикладом компанії, яка виробляє спортивне взуття та одяг у різних країнах світу, таких як Китай, В'єтнам, Індія тощо, і експортує їх до багатьох країн для продажу.

2. Міжнародна філія або дочірнє підприємство - компанія, яка має власні офіси, заводи або підрозділи у інших країнах, що забезпечують продажі, виробництво або обслуговування клієнтів на міжнародному рівні. Toyota Motor Corporation має дочірні підприємства та виробничі об'єкти в різних країнах світу, таких як США, Європа, Азія, де вони виробляють та продають автомобілі на місцевому ринку.

3. Спільне підприємство. Партнерство між двома або більше компаніями з різних країн з метою спільного ведення бізнесу в міжнародних ринкових сегментах. Sony Ericsson (тепер Sony Mobile) було спільним підприємством між Sony Corporation та Ericsson, яке спеціалізувалося на виробництві мобільних телефонів.

4. Франчайзингова мережа. Мережа бізнесів, які працюють під торговою маркою або концепцією батьківської компанії за умови виконання певних стандартів та виплати роялті. McDonald's Corporation є прикладом глобальної мережі франчайзингових ресторанів, де кожен ресторан працює під брендом McDonald's та відповідає стандартам компанії.

Основна відмінність міжнародної бізнес-структури від транснаціональної полягає в тому, що міжнародна структура може не мати такої великої інвестиційної активності у зарубіжних філіях, як транснаціональна компанія, але все ж може успішно функціонувати на міжнародному ринку завдяки різноманітним формам організації та ефективним стратегіям бізнесу.

Згідно з цією точкою зору, міжнародні бізнес-структури, які включають великі корпорації і менші компанії з активною зовнішньоекономічною діяльністю, є основою для міжнародного інвестиційного та торговельного співробітництва в сучасному глобалізованому світі. А структури, що включають не тільки транснаціональні корпорації, але й менші фірми з активною зовнішньоекономічною діяльністю, створюють міцну основу для міжнародного інвестиційного та торговельного співробітництва. [2]

В ході дослідження були сформульовані основні характеристики міжнародних бізнес-структур:

1. Всебічне охоплення глобальних ринків. Міжнародні бізнес-структури сприяють збільшенню міжнародної торгівлі та інвестицій, відкриваючи нові ринки та сприяючи економічному зростанню у різних країнах.

2. Інновації та технологічний розвиток. Через свою інтеграцію та співпрацю, міжнародні бізнес-структури є важливими учасниками у розповсюдженні технологій та інновацій, що сприяє глобальному технічному прогресу.

3. Культурне та економічне зближення. Міжнародні бізнес-структури сприяють взаємодії між різними культурами і ринками, що веде до кращого розуміння та співпраці на міжнародному рівні. Вони допомагають формувати більш гнучкі та адаптивні бізнес-моделі, які можуть ефективно реагувати на мінливі економічні та соціальні умови.

4. Стійкість до глобальних викликів. Через диверсифікацію ринків та галузей, міжнародні бізнес-структури мають більшу стійкість до економічних коливань, що забезпечує їм перевагу у підтриманні стабільності в умовах глобальних криз.

5. Розвиток людських ресурсів. Міжнародні бізнес-структури активно сприяють розвитку професійних навичок та знань через міжнародні програми обміну, навчання та професійного розвитку, вносячи важливий вклад у глобальний розвиток людського капіталу.

Крім того, міжнародні бізнес-структури ефективно використовують переваги глобалізації, адаптуючи свої стратегії під динамічно мінливі умови світового ринку. Вони сприяють розширенню торговельних кордонів, поширенню інновацій та технологій, а також підвищенню конкурентоспроможності національних економік. Окрім того, міжнародні бізнес-структури часто виступають як медіатори у вирішенні економічних та політичних питань на міждержавному рівні, вносячи вагомий вклад у стабілізацію глобальних економічних відносин.

Значна частина сучасних міжнародних бізнес-структур зосереджує увагу на інтеграції різних ринків, використовуючи комплексні стратегії для ефективного управління своїми зарубіжними активами. Ці структури відіграють важливу роль у формуванні

міжнародних економічних альянсів та партнерств, що дозволяє їм забезпечувати стійке зростання та розвиток у глобальному масштабі.

Також важливим аспектом діяльності міжнародних бізнес-структур є їхня здатність до адаптації до змінюваних законодавчих рамок та економічних умов різних країн. Вони постійно аналізують міжнародні ринкові тенденції та використовують ці дані для оптимізації своїх оперативних процесів, що є критично важливим для підтримання їхньої конкурентоздатності на світовому рівні. [3]

Ця здатність до адаптації та пошуку оптимальних стратегій в умовах глобальних змін і викликів ілюструється у таблиці 1 «ТНК та МБС: тенденції організаційних форм в останні десятиліття».

Таблиця надає вичерпну інформацію щодо еволюції організаційних форм від 1990 року до сучасності, що дозволяє спостерігати динаміку змін у контексті міжнародного бізнесу та його стратегій пристосування. Аналіз цієї таблиці дозволяє ідентифікувати ключові тенденції в еволюції їхніх структур та стратегій.

До 1900 року, ТНК зосереджувались на національних сировинних ресурсах, переважно займаючись видобутком та торгівлею, тоді як МБС займалися торгівлею та експортом продукції з метрополій до колоній. Це свідчить про первісне розмежування між національною та міжнародною сферами діяльності.

1900-1940 роки. В цей період спостерігається зміщення фокусу ТНК на авіаційну, автомобільну галузі та нафтовидобуток. МБС же активно розвивають виробництво та видобуток ресурсів у колоніальних та країнах, що розвиваються, сприяючи створенню дочірніх підприємств. Таке зростання іноземних інвестицій ілюструє розвиток глобалізаційних процесів.

1940-1960 роки. Ера посиленої уваги ТНК до споживачів та технічних підприємств. МБС розширюють географію діяльності, особливо в галузях, таких як банківська справа і страхування. Це період формування багатонаціональних корпорацій з централізованим управлінням.

1960-1980 роки. ТНК і МБС адаптують стратегії інтеграції всього виробничого циклу та оптимізації глобальних ланцюгів постачання. Використання інформаційних технологій сприяє ефективному управлінню знаннями та адаптації продуктів під місцеві ринки.

1980-2000 роки та сучасність. Глобалізація призводить до формування єдиних міжнародних інформаційних просторів та ринків. ТНК та МБС стають глобальними компаніями, активно використовуючи цифрові технології для оптимізації управління та розширення глобального впливу.

Ця таблиця стає основою для розуміння тенденцій у формуванні міжнародних бізнес-структур та їхнього розвитку протягом останніх десятиліть. Ретельний аналіз змін організаційних форм дозволяє виявити ключові фактори, які впливають на глобальний бізнес та його стратегічні рішення.

Таблиця 1 - ТНК та МБС: тенденції організаційних форм в останні десятиліття

Період та основна діяльність ТНК / <i>Організаційні форми ТНК</i>	Період та основна діяльність міжнародних бізнес-структур (МБС) / <i>Організаційні форми МБС</i>
До 1900 р. На цьому етапі компанії, спеціалізувалися на національних сировинних ресурсах, займалися переважно видобутком, торгівлею.	До 1900 р. МБР и, зосереджувалися на торгівлі та експорті продукції з метрополій до колоній.
<i>Синдикати, картелі та трести</i>	<i>Національно-сервісні компанії</i>
1900-1940. У цей час акцент змістився на авіаційну та автомобільну галузі, а також на добування нафти.	На початку 20-го століття спостерігалось активне розвиток виробництва та видобутку ресурсів у колоніальних та країнах, що розвиваються.
<i>Компанії приймали корпоративні та концерні форми</i>	<i>Іноземні інвестиції сприяли створенню заводів та створенню дочірніх підприємств.</i>
1940-1960. Цей період відзначився появою компаній, що орієнтовані на споживача, та технічних підприємств	1945-1970. Період активного розширення географії діяльності МБР і збільшення їх впливу в галузях (банківська справа, страхування). Відбувається створення філій для поліпшення доступу до місцевих ресурсів.
<i>Формуються конгломерати та концерни</i>	<i>Багатонаціональні корпорації із сильною централізацією управління</i>
У період з 1960 по 1980 роки транснаціональні компанії розвивали повний цикл виробничих процесів, включаючи організацію виробництва, науково-дослідну діяльність, маркетинг та постпродажне обслуговування в різних країнах. Основною метою було врахування особливостей роботи персоналу, управління виробництвом та обслуговування клієнтів у кожній країні.	З 1970 по 1990 роки зростання інформаційних технологій та засобів зв'язку спричинило появу нових форм МБР, таких як мережеві організації. Вони зосереджувалися на оптимізації логістики, дистрибуції та виробництва. Ефективне управління знаннями, стандартизація процесів, адаптація продуктів під місцеві ринки та оптимізація глобальних ланцюгів постачання стали важливими стратегіями в цьому періоді.
<i>Консорціуми, корпорації та концерни</i>	<i>Спільні підприємства, стратегічні альянси та ліцензування</i>
1980-2000. Транснаціональні компанії вступили в еру глобалізації, що характеризувалася формуванням єдиного інформаційного простору та створенням єдиних ринків товарів, послуг, капіталу, робочої сили та інновацій.	Епоха глобалізації сприяла формуванню інтегрованих бізнес-моделей. Міжнародні бізнес-структури активно використовували глобальні ланцюги постачання для забезпечення ефективності та зниження витрат. Також важливим аспектом стала корпоративна соціальна відповідальність, що забезпечувала сталий розвиток.
<i>Глобальні ТНК</i>	<i>Глобальні компанії</i>
У новітньому періоді транснаціональні компанії виступають як структури з різними формами інтеграції, включаючи вертикальну, горизонтальну та диверсифіковану. Вони стали більш інтегрованими структурами, адаптованими до сучасних вимог глобальної економіки. Це дозволяє їм ефективно реагувати на швидкі зміни в міжнародних ринкових умовах та технологічних інноваціях.	Сучасні МБР характеризуються високим рівнем адаптивності до швидких змін у глобальній економіці. Вони активно використовують цифрові технології для оптимізації управління, аналітики та клієнтського сервісу. Розвиток технологій штучного інтелекту та автоматизації відкриває нові можливості для інновацій та глобального розширення.
<i>ТНК. Інтегровані компанії</i>	<i>Інтегровані компанії. Глобальні цифрові платформи та міжнародні інноваційні хаби, створюють глобальні ланцюги створення цінності</i>

Зміни в організаційних формах і стратегіях міжнародних бізнес-структур протягом останніх десятиліть корелюють з динамікою розвитку та зростанням найбільших світових компаній. Ранжування та успіхи таких гігантів, як Walmart, Amazon та Apple, є виразним свідченням того, як глобалізація та технологічний прогрес впливають на міжнародний бізнес.

Walmart (США), як найбільший роздрібний продавець у світі, продемонстрував важливість масштабування роздрібною мережі та впровадження інновацій у ланцюгах постачання. Amazon (США) зайняв міцну позицію завдяки революції в інтернет-торгівлі та використанню передових технологій, що підкреслює зміщення акцентів від фізичного до цифрового роздрібного простору. Apple (США), займаючи лідируючі позиції в технологічній сфері, ілюструє важливість інновацій та брендування в створенні світової впізнаваності.

На енергетичному фронті, можна виділити Saudi Aramco (Саудівська Аравія) та China National Petroleum, які відіграють ключові ролі у світовій нафтогазовій промисловості, демонструючи значення великих державних корпорацій в глобальному енергетичному управлінні. State Grid (Китай), що займає третє місце, підтверджує значення великих інфраструктурних проєктів у масштабах країни, що розвивається. Sinopec Group і ExxonMobil також забезпечують критичну інфраструктуру для глобальних енергетичних ринків, що вказує на стійке прагнення до розширення і вдосконалення виробничих можливостей.

Ці приклади демонструють, як сучасні глобальні компанії реагують на швидкі зміни у технологічному та економічному середовищі, що дозволяє їм не тільки вижити, але й процвітати у дедалі більш конкурентному глобальному ринку. [5]

Динаміку зміни у технологічному та економічному середовищі топ-10 компаній світу більш детально представлено на рис. 1.

Зазначений аналіз дозволяє не лише відслідковувати розвиток міжнародних бізнес-структур, але й розуміти їхню реакцію на зміни в законодавстві, економічному середовищі та інші впливові чинники. Це надає важливі висновки для подальшого розвитку стратегій управління міжнародним бізнесом та адаптації до нових умов.

Міжнародні бізнес-структури також забезпечують унікальну можливість для глобального співробітництва та розподілу знань, сприяючи інтеграції різних ринків і культур. Це робить їх центральними фігурами в дослідженнях міжнародного бізнесу та економіки, особливо у контексті стійкого розвитку та корпоративної відповідальності. Вивчення їх структур та стратегій відкриває нові перспективи для розуміння глобальних економічних процесів та формування міжнародних економічних політик. [4]

Рис. 1 - Зміни у технологічному та економічному середовищі топ-10 компаній світу

Також слід відмітити, що розвиток міжнародних бізнес-структур є важливим аспектом глобальної економічної динаміки, оскільки вони сприяють збільшенню транснаціональних взаємодій та інтеграції національних економік у світову економічну систему. На відміну від ТНК, які контролюють значну частину світової торгівлі та інновацій, міжнародні бізнес-структури охоплюють ширший спектр економічних відносин і взаємодій, що включають не лише великі корпорації, а й середні та малі підприємства, що активно функціонують на міжнародному рівні.

Огляд еволюції міжнародних бізнес-структур і визначних глобальних компаній підкреслює значення адаптації стратегій у відповідь на зміни в глобальному економічному середовищі. Таке розуміння веде нас до детального дослідження глобальних торгівельно-економічних та інвестиційних стратегій, які міжнародні бізнес-структури розробляють і використовують для забезпечення свого розвитку та адаптації до нових умов.

Дослідження стратегій розвитку міжнародних бізнес-структур дозволило сгрупувати їх наступним чином:

1. Глобалізація виробництва і ланцюгів постачання. В даному процесі, важливим аспектом сучасних стратегій є оптимізація глобальних ланцюгів постачання, що дозволяє компаніям знижувати витрати та підвищувати ефективність. Це забезпечує ширший доступ до сировинних ресурсів, покращення умов виробництва та збуту продукції на міжнародних ринках. В даному випадку за приклад можна привести компанію Apple (США), яка відома своїм глобалізованим ланцюгом постачань, з виробництвом

компонентів у країнах, таких як Китай, В'єтнам та Індія, що дозволяє знижувати виробничі витрати та покращувати ефективність.

2. Інвестиції у технології та інновації. Інвестування у передові технології, такі як штучний інтелект, робототехніка та біотехнології, дозволяє компаніям відкривати нові можливості для розвитку продуктів і входження в нові ринки. Ці інвестиції сприяють не лише зростанню, але й підвищенню адаптивності компаній до змінних умов ринку. Яскравим прикладом, виступає компанія Google (США), яка інвестує значні кошти в розвиток новітніх технологій, таких як штучний інтелект і машинне навчання, що сприяє створенню нових продуктів і підтримці лідерства на ринку.

3. Диверсифікація ринків. Звернення уваги на міжнародні ринки дозволяє компаніям не тільки розширювати свою присутність, але й знижувати ризики, пов'язані з коливаннями в окремих економіках. Це також включає адаптацію продуктів та маркетингових стратегій до місцевих особливостей споживачів, як свого часу поступила компанія Samsung (Південна Корея). Данна компанія активно розширює свою діяльність на нові географічні ринки, зокрема в країни Африки та Південної Америки, що дозволяє компанії зменшувати залежність від традиційних ринків, таких як США та Європа.

4. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ). Врахування КСВ у стратегії компаній не лише покращує їхній імідж, але й сприяє сталому розвитку. Це охоплює екологічну відповідальність, умови праці, а також взаємодію з місцевими спільнотами (наприклад, компанія ІКЕА (Швеція).

5. Розширення через стратегічні альянси та партнерства. Формування спільних підприємств і стратегічних альянсів дозволяє компаніям швидше адаптуватися до нових ринків, обмінюватися знаннями та технологіями та спільно вирішувати складні завдання. В даному випадку, можна звернути увагу на Renault-Nissan-Mitsubishi Alliance (Франція, Японія) – це стратегічне об'єднання, яке дозволяє компаніям ефективно розвивати нові технології в автомобільній галузі та оптимізувати глобальні виробничі потужності.

6. Використання цифрових та міжнародних інноваційних платформ. Цифровізація процесів і створення глобальних інноваційних платформ забезпечують компаніям можливості для ефективного управління ресурсами, оптимізації операцій та підвищення задоволеності клієнтів на різних ринках. Alibaba (Китай), використовує цифрові платформи для забезпечення ефективності та швидкості управління логістикою та збутом продукції, забезпечуючи доступ до великої бази клієнтів та постачальників по всьому світу.

В результаті, вивчення торгівельно-економічних та інвестиційних стратегій розвитку передбачає оцінку механізмів, які компанії використовують для оптимізації глобальних операцій, управління ризиками та адаптації до змінюваних умов. Аналізуються, як міжнародні бізнес-структури формують та реалізують стратегії, що забезпечують

їм переваги на різних ринках, включаючи розробку нових продуктів, проникнення на нові ринки та використання переваг глобалізації для збільшення конкурентоспроможності.

Наведений аналіз можна підкріпити інтерактивним переставленням впливу транснаціональних корпорацій на світову економіку через показники розподілення за прибутками (млрд. дол. США) - distribution by profits (DBP) та розподілення за доходами (млрд. дол. США) - distribution by revenues (DBR) та підтвердити локальну приналежність та розшарування підприємств по країнам світу за показниками контролю світових прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

В першу групу можна виділити підприємства які мають діапазон DBR (50-150 млрд. дол. США), рис. 2.

В даному випадку більшість корпорацій зосереджені в промислово розвинених країнах. Це свідчить про значний вплив, який вони мають на глобальну економіку, зокрема, у контексті інвестиційного потенціалу та розподілу капіталу. Такі корпорації визначають економічні тренди та стратегії на міжнародному рівні, що має велике значення для економічного розвитку менш розвинених країн. В даному випадку переважна більшість таких компаній зосереджена в Північній Америці та Азії, з меншою кількістю в Європі. Це свідчить про значний вплив великих транснаціональних компаній, які домінують у промислово розвинених країнах і визначають ключові економічні тренди та стратегії.

Рис. 2 - Географічний розподіл та доходи провідних транснаціональних компаній з діапазоном доходів від 50 до 150 млрд. дол. США

Ці компанії, як правило, використовують стратегії горизонтальної інтеграції для посилення свого впливу на міжнародних ринках та стратегії ринкової консолідації, в межах яких вони активно інвестують у розширення своїх географічних і продуктових портфелів через міжнародні злиття та поглинання, що дозволяє їм зміцнювати лідерські позиції в розвинувтих країнах та збільшувати свою частку на швидко зростаючих ринках.

До другої групи можна віднести підприємства які мають діапазон DBR (0-50 млрд. дол. США), рис. 3.

Рис. 3 - Географічний розподіл та доходи провідних компаній з діапазоном доходів від 50 млрд. дол. США

Рис. 4 - Географічний розподіл та доходи провідних компаній з діапазоном доходів 1 млрд. дол. США

В даному випадку спостерігається концентрація бізнес структур в розвинених країнах, але вони представляють собою ширший спектр організаційних форм, включаючи не тільки великі транснаціональні корпорації, але інші підприємства, які активно залучені у міжнародну діяльність. Ці структури можуть включати стратегічні альянси, спільні підприємства, міжнародні консорціуми та інші форми співпраці.

Розподіл у цій групі демонструє значну присутність у розвинених країнах, але також і розширене географічне покриття порівняно з першою групою. Це підкреслює різноманітність організаційних форм та адаптивність компаній до місцевих умов ринків, що сприяє більш глобальному розподілу впливу і можливостей.

Такі компанії зазвичай приділяють більше уваги диверсифікації, вкладаючи кошти у нові ринки та галузі, що можуть пропонувати високі віддачі. Їх інвестиційні стратегії часто орієнтовані на забезпечення гнучкості та швидкої реакції на зміни у попиті та технологічних інноваціях, що дозволяє їм ефективно адаптуватися до динамічних умов глобальної економіки.

Торгівельно-економічні стратегії зусереджені на локальній адаптації своїх продуктів та стратегічні партнерства.

І до третьої групи можна віднести підприємства які мають діапазон DBR (до 1 млрд. дол. США), рис. 4.

Ці дані показують переважання компаній у Північній Америці та Азії, що вказує на активне залучення малих до середніх підприємств у міжнародну торгівлю і глобальні ринки. Такі підприємства часто використовують гнучкі підходи до бізнесу та інновацій, адаптуючись до швидких змін у технологіях та ринкових умовах.

Інвестиційні стратегії ці компанії часто застосовують на нішових ринках або спеціалізованих секторах, використовуючи стратегії концентрації для максимізації їхньої ефективності. Інвестиції в інновації та технології є ключовими для таких підприємств, а також партнерства з більшими компаніями можуть допомогти їм розширити масштаби діяльності та підвищити конкурентоздатність.

Ці візуалізації дозволяють глибше зрозуміти, як різні міжнародні бізнес-структури впливають на глобальну економіку, забезпечуючи деталізовану картину їхньої географічної та економічної присутності. Аналіз таких даних є критично важливим для формування ефективних стратегій глобального розвитку та інвестиційних рішень.

В цілому, зростаючий вплив цифрових технологій і глобалізації змушує міжнародні бізнес-структури переглядати свої інвестиційні стратегії, адаптуватися до швидких змін у світовій економіці та експлуатувати нові можливості, які виникають у результаті цих змін.

Подальше дослідження стосовно взаємозв'язку інвестиційних стратегій в межах глобального ринку прямих іноземних інвестицій показало, що стратегічні вибори міжнародних компаній значною мірою впливають на їхню здатність адаптуватися до змінних глобальних умов.

Згідно з останньою статистикою від UNCTAD у 2023 році, спостерігається зменшення глобальних прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на 12% у 2022 році, що становить \$1.3 трильйона (див. табл. 2).

Таблиця 2 - Показники прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та міжнародного виробництва для міжнародних бізнес-структур станом на 2022 рік

Показник	Значення	Коментарі
Глобальні ПІІ (2022)	\$1.3 трильйона	Зниження порівняно з попереднім роком, вплив глобальних криз
ПІІ у розвинених країнах (2022)	\$378 мільярдів	Значне зниження на 37%
ПІІ у країнах, що розвиваються (2022)	Зросли на 4%	Нерівномірне зростання, деякі великі країни, що розвиваються, приваблюють більшість інвестицій
Зміна глобальних ПІІ (2021-2022)	Зниження на 12%	Відображає сповільнення після відновлення в 2021 році
Зростання проектів ПІІ (2022)	Зростання на 15%	Зростання в більшості регіонів та секторів, особливо в галузях з викликами у ланцюгах постачання
Зростання інвестицій у відновлювану енергію (2022)	Зростання на 8%	Повільніше зростання порівняно з 50% у 2021 році; важливі проекти були оголошені у виробництві акумуляторів

Основне падіння відбулося в розвинутих країнах, де ППІ знизилися на 37% до \$378 мільярдів. Проте, потоки до країн, що розвиваються, зросли на 4%, хоча і нерівномірно. Окремо слід відзначити, що значна частина інвестицій зосереджувалася в декількох великих країнах, що розвиваються, тоді як інвестиції в найменш розвинуті країни скоротились [7, 8]

Також було відзначено зростання кількості проектів у зеленому секторі на 15% у 2022 році, особливо в індустріях, які зіткнулися з викликами у ланцюгах постачання, включаючи електроніку, напівпровідники, автомобільну промисловість та машинобудування. Цікаво, що інвестиції у цифрову економіку сповільнилися, але інвестиції в генерацію відновлюваної енергії продовжували зростати, хоча і повільніше, ніж попереднього року (зростання на 8%, порівняно з 50% у 2021 році).

Ці дані відображають загальну динаміку і тенденції у світових ППІ та вказують на необхідність адаптації політики для залучення більш значних інвестицій у сталий розвиток, особливо у країнах, що розвиваються.

Ці дані надають уявлення про поточний стан міжнародних інвестицій та важливі тенденції, які можуть впливати на розвиток міжнародних бізнес-структур у майбутньому. [6]

Зокрема, аналіз ринкових тенденцій підтверджує, що компанії, які інтегрують сталість у свої корпоративні стратегії, часто зустрічають підвищений інтерес з боку інвесторів, які прагнуть вкладати капітал у соціально відповідальні бізнеси. Також важливою є стратегія диверсифікації, яка допомагає компаніям знижувати залежність від одного ринку або сектору, що забезпечує більшу стабільність та можливості для підприємств та організацій. Особливо це стосується глобальних компаній, які використовують міжнародні платформи для координації своїх операцій, оптимізуючи таким чином логістику, виробництво та розподіл продукції.

Таким чином, інтеграція виділених стратегічних підходів сприяє створенню міцних та гнучких міжнародних бізнес-структур, здатних ефективно реагувати на зміни у глобальному економічному середовищі, а також використовувати глобальні можливості для зростання та розвитку.

Висновки

Вивчення глобальних торгівельно-економічних та інвестиційних стратегій розвитку міжнародних бізнес-структур є ключовим для розуміння механізмів глобальної економічної інтеграції та впливу міжнародних компаній на економічні системи країн. За останні три десятиліття, динаміка прямих іноземних інвестицій підтверджує зростаючу роль міжнародних бізнес-структур у формуванні глобальної економіки. Наприклад, зменшення обсягів ППІ у розвинутих країнах та їх зростання в країнах, що розвиваються, свідчать про зміни в геополітичних та економічних пріоритетах.

Міжнародні бізнес-структури значно впливають на формування міжнародної торгівельної та інвестиційної політики, що є критичним для розробки

ефективних стратегій глобального розвитку. Ці структури використовують різноманітні торгівельно-економічні стратегії, такі як глобалізація ланцюгів постачання, інвестиції в нові технології та ринки, що дозволяє їм адаптуватися до швидко змінних умов глобального ринку.

Дослідження міжнародних бізнес-структур також відкриває нові перспективи для аналізу глобальних економічних тенденцій та розуміння взаємодії між різними країнами та культурами. Це забезпечує інструменти для вирішення сучасних економічних викликів і формування більш ефективних підходів до міжнародного бізнесу та управління інвестиціями.

У світлі цих висновків, детальний аналіз глобальних стратегій, які приймають міжнародні бізнес-структури, може надати цінні інсайти для розробки більш ефективних підходів до міжнародного бізнесу, сприяючи формуванню стійких та успішних глобальних практик, що є важливим для сталого розвитку та розширення міжнародної економічної інтеграції.

Список літератури

- Мних О., Юрченко О., Далик В. Пошук ринків збуту і зміна корпоративних стратегій міжнародних компаній в умовах високих ризиків. *Adaptive Management Theory and Practice Economics*. 2024. Т. 18, № 36. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-01](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-01) (дата звернення: 08.05.2024).
- Орлова Н., Винник Т., Побігун С. Інноваційні стратегії розвитку бізнесу в умовах кризи: аналіз і практична реалізація в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-75> (дата звернення: 08.05.2024).
- Глобальна економіка: актуальні проблеми та вектори розвитку : Монографія / С. С. Апальков та ін. Дніпро : ДНУ. 426 с.
- Перерва, П.Г., Шаульська, Л.В. та Кобелева, Т.О., 2023. Формування та використання системи моніторингу ризиків підприємства як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка та організація управління*, № 1 (49), с.34-44.
- Сусліков, С.В. та Клименко, М.А., 2023. Система управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності. *Економіка: Реалії часу. Науковий журнал*, № 3 (67), с.56-64.
- Дюжев, В., Сусліков, С., Савченко, О., Матросова, В. та Верютіна, В., 2021. Кластерний підхід до формування пріоритетів інноваційної сприйнятливості в рамках Євроконцепції «Зелений поворот» до відновлюваної енергії в Україні. *E3S Web Conf.*, Том 255. URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501020>
- Мних О., Юрченко О., Далик В. Пошук ринків збуту і зміна корпоративних стратегій міжнародних компаній в умовах високих ризиків. *Adaptive Management Theory and Practice Economics*. 2024. Т. 18, № 36. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-01](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-01) (дата звернення: 08.05.2024).
- Дегтяр О., Плотницька С. Інструменти підвищення результативності та ефективності взаємодії бізнес-структур і органів публічного управління в процесі соціально-економічного розвитку. *Public management*. 2018. Т. 15, № 5. С. 77–88. URL: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2018-15-5-77-88> (дата звернення: 08.05.2024).
- Чобіток В., Черняєва А., Альошин Д. Підвищення фінансової стійкості бізнес-структур в умовах турбулентної дифузії. *Adaptive Management Theory and Practice Economics*. 2023. Т. 16, № 32. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-09) (дата звернення: 08.05.2024).
- Чуніхіна Т., Корж М., Краснощок В. Міжнародна торгівля в умовах глобальних трансформацій. *Foreign trade: economics, finance, law*. 2024. Т. 133, № 2. С. 30–52. URL:

[https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)02](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)02) (дата звернення: 08.05.2024).

11. Стахурська С. Формування інвестиційної стратегії в контексті змін в організації. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-35> (дата звернення: 08.05.2024).

References (transliterated)

1. Mnykh, O., Yurchenko, O., & Dalyk, V. (2024). Posukh rynkiv zbutu i zmina korporatyvnykh stratehii mizhnarodnykh kompanii v umovakh vysokykh ryzykiv [Market search and change of corporate strategies of international companies in high-risk conditions]. *Adaptive Management Theory and Practice Economics*, 18(36). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-01](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-01)
2. Orlova, N., Vynnyk, T., & Pobihun, S. (2023). Innovatsiini stratehii rozvytku biznesu v umovakh kryzy: analiz i praktychna realizatsiia v Ukraini [Innovative business development strategies in crisis conditions: Analysis and practical implementation in Ukraine]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-75>
3. Apalkov, S. S., & others. (No date). Hlobalna ekonomika: aktualni problemy ta vektory rozvytku [Global economy: Current issues and development vectors]. Dnipro: DNU.
4. Pererva, P. H., Shaulska, L. V., & Kobylieva, T. O. (2023). Formuvannia ta vykorystannia systemy monitorynhu ryzykiv pidpryemstva yak zapora stalofo rozvytku biznes-struktur [Formation and use of an enterprise risk monitoring system as a guarantee of sustainable business structures development]. *Ekonomika ta Orhanizatsiia Upravlinnia*, (1)(49), 34-44.
5. Suslikov, S. V., & Klymenko, M. A. (2023). Systema upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpryemstva v umovakh nevyznachenosti [Enterprise competitiveness management system in conditions of uncertainty]. *Ekonomika: Realii Chasu. Naukovyi Zhurnal*, (3)(67), 56-64.
6. Diuzhev, V., Suslikov, S., Savchenko, O., Matrosova, V., & Veriutina, V. (2021). The Cluster approach to the formation of innovative susceptibility priorities within the framework of the Euroconcept «Green U-turn» to renewable energy in Ukraine. *E3S Web of Conferences*, 255, 01020. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501020>
7. Dehtiari, O., & Plotnytska, S. (2018). Instrumenty pidvyshchennia rezultatyvnosti ta efektyvnosti vzaiemodii biznes-struktur i orhaniv publicnogo upravlinnia v protsesi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Tools for improving the effectiveness of interaction between business structures and public administration bodies in the process of socio-economic development]. *Public Management*, 15(5), 77-88. <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2018-15-5-77-88>
8. Chobitok, V., Chernyiaeva, A., & Alyoshyn, D. (2023). Pidvyshchennia finansovoi stiikosti biznes-struktur v umovakh turbulentnoi dyfuzii [Enhancing the financial stability of business structures in conditions of turbulent diffusion]. *Adaptive Management Theory and Practice Economics*, 16(32). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-09)
9. Chumikhina, T., Korzh, M., & Krasnoshchok, V. (2024). Mizhnarodna torhivlia v umovakh hlobalnykh transformatsii [International trade in the context of global transformations]. *Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, 133(2), 30-52. [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)02](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)02)
10. Stakhurska, S. (2022). Formuvannia investytsiinoi stratehii v konteksti zmin v orhanizatsii [Formation of the investment strategy in the context of organizational changes]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, 41. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-35>.

Надійшла (received) 16.05.2023

Відомості про авторів / About the Authors

Перерва Петро Григорович (Pererva Petro) – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна; ORCID: 0000-0002-6256-9329; e-mail: pgpererva@gmail.com

Сусліков Станіслав Вячеславович (Suslikov Stanislav) – к.е.н., доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: 0000-0001-5779-7610; e-mail: stardark7@gmail.com

Матросова Вікторія Олександрівна (Matrosova Viktoria) – к.е.н., доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: 0000-0003-1266-7286; e-mail: viktoriamatrosova@khpi.edu.ua

Новік Ірина Олексіївна (Novik Iryna) – к.е.н., доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: 0000-0003-1912-8576; e-mail: iryna.novik@khpi.edu.ua